

แกะรอยไทยมุสลิมภาคใต้ ในอดีต

(ต่อจากฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑๐)

ปกิณกะ

มาโชะมลายู (เข้าแขก)

มาโชะมลายู เป็นคำกล่าวของไทยมุสลิมในสมัยก่อน ที่กล่าวกันตามภาษามลายูท้องถิ่น (มาโชะ-เข้า มลายู-ชาวมลายู) ซึ่งไทยพุทธในสมัยนั้นเรียกว่า เข้าแขก

มาโชะมลายู หรือ เข้าแขก หมายถึงบุคคลที่เปลี่ยนศาสนา ไปนับถือศาสนาอิสลาม โดยมีพิธีการปฏิบัติดังนี้ คือ ขั้นแรกต้องมาทำพิธีมาโชะยารี (เข้าสุหนัต) เสียก่อน ผู้ชายต้องถูกขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศออกโดยโตะมุเต็ง (หมอผู้กระทำพิธีเข้าสุหนัต) ถ้าเป็นหญิง ต้องอาศัยโตะบีแด (หมอดำแย) ซึ่งเป็นเพศหญิงด้วยกันทำให้ โดยใช้ปลายมีดคมๆ สะเก็ดปลายเนื้ออกลับซึ่งอยู่ใน

ประมุข อุทัยพันธุ์

ระหว่างโยนของหญิงนั้น ให้โลหิตออกมาขนาดแมลงวัน ๑ ตัวกินอิม ก็เป็นอันเสร็จพิธีในขั้นแรก

ขั้นต่อไป เป็นการปฏิบัติเหมือนกันทั้งหญิงและชาย คือ การกล่าวคำปฏิญาณ ๒ ประโยค (มีองูจ๊ะดูวอกรีเมาชะอะคะ) ต่อหน้าสักขีพยานอย่างน้อย ๒ คน คำปฏิญาณประโยคแรกเป็นคำปฏิญาณต่ออัลเลาะห์ โดยกล่าวว่า "อัลฮาคูลลาอิลลาฮาอัลเลาะห์" ความว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ อีกประโยคหนึ่งเป็นคำปฏิญาณต่อท่านนบีมูฮัมมัด โดยกล่าวว่า "วาอัลฮาคูลอันนาลูฮัมมาคัลลอรูซูลลเลาะห์" ความว่า ท่านนบีมูฮัมมัดเป็นรอซูลของอัลเลาะห์ (รอซูลหมายถึงผู้เผยแผ่ศาสนา) เมื่อสิ้นสุดการกล่าวคำปฏิญาณ ก็ถือว่า บุคคลนั้นเป็น

มุสลิมสมบูรณ์แล้ว สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัตินั้น ค่อยสั่งสอนเรียนรู้กันในโอกาสต่อไป

มุสลิมคนใดที่เป็นผู้แนะนำ หรือเป็นผู้กระทำให้บุคคลต่างศาสนาเข้ามานับถือศาสนาอิสลามได้นั้น ถือว่ามุสลิมคนนั้นได้บุญมาก และในด้านตรงกันข้าม บุคคลใดที่เปลี่ยนใจมานับถือศาสนาอิสลามแล้ว ภายหลังกลับใจไปนับถือศาสนาที่ตนนับถืออยู่เดิม หรือศาสนาอื่น บุคคลนั้นจะถูกประณามว่าเป็น "มูรตัด" ซึ่งไทยมุสลิมมักประณามเป็นภาษามลายูท้องถิ่นว่า ออแมงลากอ แปลว่า คนอุบาทว์

ปัจจุบันคำว่า มาโชะมลายู เลิกใช้กันเป็นส่วนใหญ่ โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า มาโชะอิสลาม แทน และการใช้คมมีดสะเก็ดปลายเนื้อส่วนอวัยวะเพศหญิงก็ไม่ปรากฏการปฏิบัติกันแล้ว

น้ำสมายัง

น้ำสมายัง หรือน้ำหนึ่ง น้ำละหมาด ตามบัญญัติคำใหม่ซึ่งเรียกกันในปัจจุบันนี้คือ น้ำธรรมดา ที่นำมาชำระบางส่วนของร่างกาย ก่อนทำพิธีสมายัง หรือพิธีละหมาด ตามบัญญัติศาสนาอิสลาม

ส่วนของร่างกายที่ต้องชำระตามวอฮิบหรือวาฮิบ คือ ตามข้อบังคับให้ปฏิบัติมี ๖ ตำแหน่ง ได้แก่ มือ ปาก ไบหน้า แขน บนศีรษะ และเท้า ตามลำดับ แต่เท่าที่ปฏิบัติกัน ส่วนมากจะเพิ่มเติมอีก ๓ ตำแหน่ง ซึ่งปราชญ์ทางศาสนาได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสม คือ รุงมูกู หู และต้นคอ โดยปฏิบัติ

การชำระตามลำดับดังนี้ มือ ปาก รุงมูก ใบหน้า แขน บนศีรษะ หู คันคอ และเท้า การปฏิบัติเพิ่มเติม จากอียิปต์ในลักษณะส่งเสริมเพื่อให้เกิดผลสมบูรณ์ในทางที่ควร อันจะเป็นคุณเพิ่มขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติ นั้น เรียกกันว่า **สุนะ** หรือ **สุนัต**

ผู้ที่ชำระร่างกายดังกล่าวแล้ว ถือเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามอันจะเป็นบุญแก่ผู้ปฏิบัติ ความบริสุทธิ์นี้จะหมดสิ้นไปต่อเมื่อ เช่น ถ่ายปัสสาวะ-อุจจาระ ผายลม นอนหลับ (นั่งหลับไม่เป็นไรเพราะหลังไม่ได้ราบพื้น) หรือเมื่อถูก แตะต้องหรือไปแตะต้องร่างกาย ของบุคคลต่างเพศ ยกเว้นบุคคล ต่างเพศที่แต่งงานกับคนไม่ได้ คือ พ่อแม่ พี่น้อง และบุตร ซึ่งสามารถ แตะต้องได้ โดยคนไม่สิ้นความบริสุทธิ์ เป็นต้น

การสิ้นสุดแห่งความบริสุทธิ์นี้ บางคนก็เพิ่มเติมเข้าไปอีกประ-
๖๖ รุสมิแฉ

การหนึ่ง คือ คนต่างศาสนาแม้จะเป็นเพศเดียวกันก็ตาม ไปแตะต้อง ภายของตน ก็ทำให้คนสิ้นสุดความบริสุทธิ์ได้เช่นกัน การสิ้นสุดความบริสุทธิ์จากทุกกรณีดังกล่าว หาก จะให้เกิดความบริสุทธิ์ขึ้นมาใหม่ ก็ต้องอาศัยน้ำสะอาดหรือน้ำ ละหมาดสร้างขึ้นมามีอีก

การอาศัยน้ำสะอาดนั้น มุสลิมจะกล่าวในภาษามลายูว่า อามะ อาเฮสมาเย แปลตามคำว่า เอาน้ำสะอาด

การสวมหมวกที่แสดงความเคารพ

ชาวไทยมุสลิมที่แต่งกาย เรียบร้อยไปทำธุระนอกบ้าน มักสวมหมวกไปด้วย เพื่อประกอบ ความสมบูรณ์ของการแต่งกายใน ลักษณะสุภาพชน หมวกที่นิยมกัน ก็ได้แก่ กปิเยาะห์ (หมวกทรง ครึ่งวงกลม) และซอกเกาะ (คล้าย หมวกหนีบ) ฉะนั้น เมื่อเข้าพบ

บุคคลหนึ่งบุคคลใด ณ สถานที่ใด ๆ ก็ตาม เช่น เข้าพบเสมียน หรือนายอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอ เขาจะไม่ถอดหมวก ซึ่งในสามัญสำนึกของคนทั่วไปจะมองเห็น เป็นการไม่แสดงความเคารพต่อบุคคลและสถานที่ แต่แท้จริงแล้ว การไม่ถอดหมวกนั้นแหละคือการให้ความเคารพต่อบุคคลและสถานที่ เพราะไทยมุสลิมถือเอา การแต่งกายเรียบร้อยครบถ้วน ตามแบบฉบับของสุภาพชนมุสลิม พึงสวมใส่นั้น เป็นการให้เกียรติต่อบุคคลและสถานที่ หากจะถอดหมวกดังกล่าว อันเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยมุสลิมที่นิยมกัน ก็เสมือนขาดความสมบูรณ์ของการแต่งกายเพื่อให้เกียรติแก่บุคคล และสถานที่นั้น

สำหรับหมวกชนิดอื่น ไม่อยู่ในข่ายของการปฏิบัติดังกล่าวแล้ว

คำกล่าวที่แสดงนิตินกรรม

ตามบัญญัติศาสนาอิสลาม เกี่ยวกับการซื้อขาย กุยม์ เช่า หรือ ให้ แม้บางกรณีจะมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม จำต้องมีกรกล่าววาจารับมอบต่อกันด้วย เพื่อความบริสุทธิ์ถูกต้องสมบูรณ์ตามบทบัญญัติ การกล่าววาจา รับมอบต่อกันนั้น เป็นเสมือนหนึ่งหลักฐานสำคัญ ส่วนเอกสารลาย ลักษณ์อักษรนั้น เป็นเพียงส่วน ประกอบ และการกล่าวนี้กำหนด ให้ผู้ขาย ผู้ให้กุยม์ ผู้ให้เช่า หรือ ผู้ให้ เป็นผู้กล่าวก่อน ผู้ซื้อ ผู้กุยม์ ผู้เช่า หรือ ผู้รับ เป็นผู้กล่าวรับ เช่น การซื้อขายที่ดินในราคาสองหมื่นบาท เมื่อเจ้าของที่ดินได้รับเงินจากผู้ซื้อก็กล่าววาจา "ฉันขาย

ที่ดินราคาสองหมื่นบาทตามจำนวนเงินที่ได้รับ” ผู้ซื้อก็กล่าวตอบว่า “ฉันทซื้อที่ดินราคาสองหมื่นบาทตามจำนวนเงินที่ได้ชำระ” ถ้าเป็นการกู้ยืมเงิน หรือชำระค่าเช่าบ้าน ก็กล่าวทำนองเดียวกัน ต่างกันเฉพาะการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการกู้ยืมหรือเช่าเท่านั้น การกล่าวคนละประโยคนี้ ต้องกล่าวเต็มประโยค และกล่าวตอนขึ้นเงินหรือสิ่งของให้แก่กัน ไม่ต้องมีผู้รับรู้ในฐานะพยานแต่อย่างใด แม้การซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ซื้อขนม ๑ บาท ก็ต้องกล่าวต่อกัน แต่ที่ปฏิบัติกันในปัจจุบัน จะกล่าวสั้น ๆ เช่น ผู้ขายยื่นขนมให้ผู้ซื้อพร้อมกับกล่าวว่า “ขายนะ” ผู้ซื้อก็ตอบว่า “จะซื้อ” เพียงแค่นี้ก็ถือว่าเป็นการซื้อขายที่บริสุทธิ์ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว แต่การซื้อขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังกล่าวนี้ ผู้รู้ทางศาสนาบางท่านให้ความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องกล่าวก็ได้

เพราะการกำหนดคำกล่าวเป็นมาตรฐานของความบริสุทธิ์และสมบูรณ์ตามศาสนบัญญัตินี้เองมุสลิมสมัยก่อนจึงไม่ค่อยทำหลักฐานทางเอกสารต่อกันในการซื้อขายที่ดิน หรือการกู้ยืมเงิน จึงเกิดมีการโกงกันขึ้น เป็นคดีขึ้นสู่ศาลมาก ผิดกับปัจจุบันนี้ การกล่าวก็กล่าวกันไป ส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐานก็ต้องทำกันด้วยเหมือนกัน

การตัดสินข้อพิพาทด้วยการสาบาน

ความจริงคนไทยมุสลิมไม่นิยมการสาบาน หากจะมีการสาบานสักครั้ง ก็คือหมายถึงความมั่นใจ และมีพิธีรีตอง ไม่สาบาน

พล่อย ๆ ด้วยเหตุนี้การสาบานจึงมีผลให้ถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการตัดสินข้อพิพาท

สมัยก่อน ไทยมุสลิมมักมีข้อพิพาททางคดีแพ่ง เกี่ยวกับการแย่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน มรดก เป็นต้น เมื่อประนีประนอมกันไม่สำเร็จ ก็นำเรื่องขึ้นสู่ศาล ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไต่สวนเพื่อขอความหรือตัดสินชี้ขาด ซึ่งบางเรื่องก็ยอมความกันได้ โดยไม่ต้องนำเรื่องขึ้นสู่ศาล การยอมความระดับพนักงานสอบสวนนี้ มักใช้วิธีสาบาน ซึ่งคู่พิพาทยินยอมพร้อมใจกัน เช่น พิพาทกันเรื่องต้นไม้ต้นหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กลางเขตที่ดินของคู่พิพาท ว่าจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด โดยต่างฝ่ายต่างอ้างหลักฐานการถือครอง แต่เมื่อไม่ตกลงกัน ฝ่ายหนึ่งก็จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งทำการสาบาน ถ้ากล่าวสาบานต้นไม้ต้นนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้สาบาน ดังนี้ เป็นต้น

การสาบานต้องสาบานต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คู่พิพาทตกลงพร้อมใจกัน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไทยมุสลิมนับถือกันก็คือ กุรอาน กับ กุโบร์ (สุสาน) ที่เล่าลือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ การสาบานต่อกุรอานนั้นมีวิธีปฏิบัติดังนี้คือ ผู้สาบานต้องทวนพยานที่วางกุรอาน หรือใช้มือจับต้องกุรอาน แล้วกล่าวคำสาบาน เช่นกล่าวว่า “ถ้าฉันเอาของมาจริงขอให้กุรอานนี้ลงโทษฉัน” ถ้าเป็นที่สุสานก็เช่นเดียวกัน เพียงเข้าไปในสุสานพร้อมกับกล่าวคำสาบาน กล่าวกันว่า บางรายการสาบานมีผลให้ผู้นับสุจริตอย่าง

ทันตาเห็น ทำให้เกิดอาเจียนบ้างปวดท้องบ้าง ต้องขอออมเพื่อความจึงมีอาการกลับสู่ปกติ

ปัจจุบันนี้ ข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีแพ่งดังกล่าวมีน้อย และไม่ค่อยนิยมการสาบานกัน ทั้งนี้ เพราะมีอยู่ไม่น้อยรายเหมือนกัน ที่ผู้ไม่สุจริตแต่กล้าสาบาน ได้รับผลตอบแทนไปอย่างผู้มีชัยชนะ จึงทำให้เกิดความเสื่อมคลายต่อวิธีสาบานสำหรับใช้ตัดสินข้อพิพาทกัน

การนับวันของไทยมุสลิม

ไทยมุสลิมมีการนับวันแตกต่างกับไทยพุทธ กล่าวคือ ไทยพุทธนับตั้งแต่กลางวันไปหากกลางคืนเท่ากับ ๑ วัน เช่น ตั้งแต่เช้าตรู่ของวันอาทิตย์ ไปจนกระทั่งถึงเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น จึงเปลี่ยนเป็นวันจันทร์ คาบความนิยมของโหราศาสตร์ที่ถือเวลาฟ้าสว่างมองเห็นเส้นลายมือใหญ่เป็นการเปลี่ยนวันหรือตามสากลนิยม ที่นับตั้งแต่ล่วง ๒๔.๐๐ น.เป็นวันใหม่ แต่ไทยมุสลิมไม่นับเช่นนั้น โดยจะนับตั้งแต่หัวค่ำเป็นการเริ่มต้นวันใหม่ และสิ้นสุดวันนั้นเมื่อถึงหัวค่ำถัดไป เช่น วันนี้เป็นวันอาทิตย์ เมื่อตกค่อนหัวค่ำของวันอาทิตย์ตามที่ทั่วไปใช้นับกันนั้น ไทยมุสลิมจะนับเป็นวันจันทร์ จึงพอจะกล่าวได้ว่า การนับวันของไทยมุสลิมนั้นนับจากกลางคืนไปหากกลางวัน ฉะนั้น การกำหนดนัดหมายวันเวลากับไทยมุสลิม จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้กันไว้บ้าง มิฉะนั้นอาจจะผิดพลาดกำหนดเวลาได้ เพราะการเข้าใจผิดกัน

ปัจจุบัน แม้ไทยมุสลิมส่วน

มากจะเข้าใจถึงการนับวันตาม
สากลนิยมแล้วก็ตาม แต่ในหมู่
มุสลิมด้วยกันก็ยังใช้การนับตาม
แบบฉบับของตนเหมือนเดิม

ประเพณีหลังการปักดำและ เก็บเกี่ยวข้าวของไทยมุสลิม

หลังจากการปักดำข้าวกล้า
ลงบนผืนนาเรียบร้อยแล้ว ชาว
ไทยมุสลิมทางบึงขี้ได้สมัยก่อน
จะจัดให้มีพิธี "มาแกนาชิตาแม"
ตามประเพณี โดยการชักชวนญาติ
สนิทมิตรสหายมาร่วมรับประทาน
อาหารที่บ้านของตน อาหารดัง
กล่าวนี้นี้เรียกว่า นาชิตาแม (นาชิ-
ดาแม เป็นอาหารลาวชนิดหนึ่ง
คล้ายข้าวมันไทย ส่วนประกอบ
ได้แก่ข้าวเจ้ากับข้าวเหนียวหุง
ผสมกันตามสัดส่วน สุกแล้วดัก
ใส่จาน ราดหน้าด้วยแกงไก่ หรือ
แกงปลา หรือแกงไข่ พร้อมทั้ง
เครื่องปรุงอีกบางอย่าง)

ปัจจุบัน การปฏิบัติตาม
ประเพณีนี้ไม่ค่อยมีกันแล้ว

อีกประเพณีหนึ่ง เมื่อเสร็จ
สิ้นการเก็บเกี่ยวข้าว และก่อนจะ
เก็บเข้าสู่ยุ้งฉาง ชาวนาจะกันข้าว
เปลือกไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับ "มา-
แกนาชิตาแม" ตามประเพณี คือ
การกินข้าวใหม่ (มาแก-กิน นาชิ-
ข้าว บากู-ใหม่) โดยนำข้าวเปลือก
ส่วนที่กันไว้มาแปรสภาพเป็นข้าว
สาร หุงเป็นข้าวสวยหรือทำเป็น
ขนมจีน เลี้ยงสมัคพรพรกพวก

ปัจจุบัน ประเพณีนี้ยังคง
กระทำกันอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง

กินแพะ

อาหารประเภทเนื้อสัตว์ของ
มุสลิม ที่ผู้นำสัตว์นั้นมาปรุงเป็น

อาหาร และผู้ที่ร่วมรับประทาน
เนื้อสัตว์นั้น ถือเป็นความภาคภูมิใจ
ที่ได้กระทำและได้ลิ้มรสก็คือ แพะ
เพราะถือกันว่า แพะเป็นสัตว์ที่เป็น
"บารักัต" ทำนองเป็นการสร้าง
เสริมให้เกิดผลดีแก่ผู้บริโภคนั้น เหตุ
ที่ถือกันเช่นนั้น ผู้รู้ทางศาสนา
อิสลามบางคนให้ข้อสันนิษฐานว่า
แพะเป็นสัตว์เลี้ยงของท่านนาบี-
มูฮัมหมัด ซึ่งตามชีวประวัติของ
ศาสนานาบีมูฮัมหมัดนั้น เคยมี
อาชีพเลี้ยงแพะแกะ จึงทำให้อิส-
ลามิกชนบังเกิดจิตสำนึกระลึกถึง
เรื่องนี้ แพะจึงมีลักษณะประหนึ่ง
เป็นสิ่งหวงห้าม และยกระดับเหนือ
สัตว์อื่นใด มุสลิมจะไม่มีการทำร้าย
หรือลักขโมยแพะเป็นอันขาด

การฆ่าแพะเพื่อการจำหน่าย
เนื้อนั้น ไม่กระทำกัน หากจะฆ่า
ก็เพียงเพื่อนำมาเป็นอาหารเลี้ยงกัน
ในโอกาสหนึ่งโอกาสใดเท่านั้น
ที่เป็นงานมงคล เช่น งานแต่งงาน
งานเข้าสู่หนัด เป็นต้น โดยเจ้าของ
งานจะบอกกล่าวให้ทราบทั่วกันว่า
งานของตนจะมีการกินแพะ หรือ
ที่ภาษามลายูท้องถิ่นเรียกว่า "มา-
แกกาเม็ง" (มาแก-กิน แกเม็ง-
แพะ) ซึ่งในสำนักของเจ้าของงาน
และผู้ได้รับเชิญจะรู้สึกว่าเป็นงาน
ที่มีเกียรติ เป็นงานที่มีหน้ามีตา
เป็นงานที่น่าภาคภูมิใจ

นอกจากการกินแพะเนื่องใน
โอกาสงานมงคลต่าง ๆ แล้ว ยังมี
โอกาสหนึ่งที่กินกันได้ คือ
โอกาสแค้น ผู้ใดก็ตามที่มีเรื่อง
เดือดเนื้อร้อนใจเกี่ยวกับคดีความ
สำคัญ ๆ หรือมีปัญหาหนักอก
หนักใจสำคัญ ๆ มักจะบนบานให้
ปัญหาหรือความเดือดร้อนได้พ้น

ผ่านไป โดยขอแค้นด้วยการกิน
แพะ ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า ฆ่า
แพะเพื่อกินกันเองภายในครอบครัว
ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีการกระทำกัน
หากแต่หมายถึงการเชิญบุคคล
ภายนอกมาร่วมกินกันด้วย ผู้รับ
เชิญอาจจะเป็นผู้นำทางศาสนา
หรือผู้ประพฤติตนอยู่ในกรอบของ
ศาสนา หรือญาติสนิทมิตรสหาย
ก็ได้

ความจริงคำว่า มาแกกาเม็ง
ซึ่งแปลว่า กินแพะ นั้น มิได้หมาย
เฉพาะแต่แพะเพียงอย่างเดียว อาจ
จะเป็นการฆ่าแกะมาเลี้ยงกันก็ได้
(แกะ-บิงิง) แต่ไม่นิยมเรียกว่า
มาแกบิงิง หรือ กินแกะ เพราะ
ฉะนั้น คำว่า กินแพะ จึงหมายถึง
แพะหรือแกะ อย่างหนึ่งอย่างใด
หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

ตานอ - เครื่องหมายเหนือ หลุมศพ

ตานอ เป็นภาษามลายูท้องถิ่น
ถิ่น มลายูกลางเรียกว่า ตานา แปล
ว่า เครื่องหมาย

ศพทุกศพของมุสลิมที่ถูก
นำไปยังสุสาน (กูโบร์) มักจะมี
เครื่องหมายเหนือหลุมศพปรากฏ
อยู่ทั้ง ๒ ด้าน คือด้านศีรษะและ
ปลายเท้าของศพ เครื่องหมายดัง
กล่าวนี้นี้เรียกว่า ตานอ ซึ่งพอจะ
แยกลักษณะของเครื่องหมายดัง
กล่าวนี้นี้ได้ ๓ ลักษณะ คือ ลักษณะ
ชั่วคราว ลักษณะกึ่งถาวร และ
ลักษณะถาวร

ลักษณะชั่วคราว ได้แก่เครื่อง
หมายจำพวกพืชล้มลุกที่ปลูกง่าย
เช่น ต้นแพงพวย ต้นละหุ่ง หรือ
กิ่งไม้ที่สามารถงอกรากเจริญเติบโต

ได้ เช่น โกลน เป็นต้น โอกาสที่ใช้
เครื่องหมายลักษณะชั่วคราวเช่นนี้
ก็เนื่องจากไม่สามารถจัดหาเครื่อง
หมายลักษณะกึ่งถาวร หรือ ถาวร
ได้ทันทั่วทั้งในขณะที่นำศพไปฝัง
จึงต้องปักกิ่งไม้หรือปลูกต้นไม้
ดังกล่าวข้างต้นไว้ เป็นเครื่องหมาย
บอกตำแหน่งแห่งที่ศพไว้ก่อน
ซึ่งต้นไม้ดังกล่าวนั้น มักจะมีขึ้น
อยู่ในบริเวณสุสานนั่นเอง โอกาส
หลังจึงค่อยเปลี่ยนใช้เครื่องหมาย
อื่นแทน

ลักษณะกึ่งถาวร ได้แก่เครื่อง
หมายที่นำไปเปลี่ยนแทนเครื่อง
หมายลักษณะชั่วคราวในภายหลัง
เป็นจำพวกท่อนไม้เนื้อแข็งพอ
ประมาณ อาจจะเป็นไม้เหลื่อม
หน้ากว้างประมาณ ๓-๔ นิ้ว หนา
ประมาณ ๒ นิ้วครึ่ง และยาว
ประมาณ ๑ ศอกเศษ ๆ หรือจะ
เป็นไม้กลมขนาดใกล้เคียงกัน
ปลายด้านหนึ่งมักประดิษฐ์ตกแต่ง
มีลักษณะเป็นพุ่มปลายแหลม ส่วน
ปลายอีกด้านหนึ่งซึ่งไม่ได้ตกแต่ง
แต่อย่างใดนั้น จะถูกปักฝังลึกลง
ในดินประมาณ ๑ ใน ๓ ของความ
ยาวไม้ท่อนนั้น เครื่องหมายลักษณะ
กึ่งถาวรนี้ อาจจะเปลี่ยนแปลงใช้
เครื่องหมายลักษณะถาวรได้อีก
ในภายหลัง หรือจะคงไว้ในสภาพ
เช่นนั้นตลอดไปได้ เพราะให้
ความมั่นคงอยู่มีชั่วนัยเหมือนกัน

ลักษณะถาวร ได้แก่เครื่อง
หมายอันเป็นก้อนหินขนาดย่อม ๆ
ตั้งวางไว้ การเลือกก้อนหินก็จะ
พิจารณาถึงความสวยงามด้วย
เช่น หินเขียวหनुมาน ซึ่งเป็นหินที่
มีเหลี่ยมคมอยู่ในตัว และสามารถ
เจริญตัวเองได้ หรือมีละนั้นก็เป็น

ก้อนหินกลมเกลี้ยง เครื่องหมาย
ที่ทำด้วยหินในลักษณะถาวรนี้
เขาไม่เรียกว่า ดานอ แต่กลับเรียก
ว่า บาดูแนเซ

สมัยก่อนการหาเครื่องหมาย
ลักษณะถาวรอันได้แก่ก้อนหินนั้น
หาได้ไม่ยาก เพราะมีผู้นำมาขาย
เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันนี้ ก้อน
หินดังกล่าวค่อนข้างหายาก เครื่อง
หมายถาวรเหนือหลุมฝังศพจึงมัก
ใช้เครื่องหมายที่ทำเป็นแท่งจาก
ปูนซิเมนต์มาประดับแทน

มีอยู่ระยะหนึ่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้
มีผู้ทำ "แอปอมี" ด้วยปูนซิเมนต์
ออกจำหน่าย แอปอมีมีลักษณะ
เป็นกรอบสี่เหลี่ยมคล้ายโลงศพ
เปิดส่วนบนและส่วนล่าง สำหรับ
วางเป็นเครื่องหมายเหนือหลุมศพ
แต่ภายหลังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์
จากผู้รู้ทางศาสนาอิสลามว่า เป็น
การไม่เหมาะสม เพราะสุสานเป็น
สาธารณสถาน ไม่ควรจะมีขอบเขต
จำเพาะแก่ศพหนึ่งศพใด ทั้งจะ
เป็นการแย่งเนื้อที่แก่ศพอื่น ๆ ที่
ถูกนำมาฝังต่อ ๆ ไปในภายหลัง
จึงเลิกนิยมกัน และปรากฏว่าใน
ปัจจุบันนี้ หลายสุสานได้นำ แอป-
อมี ออกนอกสุสานไปแล้ว

ความจริงเครื่องหมายเหนือ
หลุมศพนั้น ไม่จำกัดว่าต้องใช้
วัสดุชนิดใด หรือสิ่งใดโดยเฉพาะ
แต่ที่ปฏิบัติกันนั้น ขึ้นอยู่กับความ
นิยมที่สืบทอดกันมาต่างหาก

การออกเสียงและสำเนียงของ ไทยมุสลิม

เด็กไทยมุสลิมทางภาคใต้
ที่ไม่รู้ภาษาไทย เมื่อเข้าเรียนตาม
พร.บ.ประถมศึกษา ก็สร้างความ
หนักใจให้ทั้งตัวเด็กผู้เรียนและ

ครูผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยว
กับวิชาภาษาไทยที่ต้องอ่าน จำต้อง
ฝึกฝนกันไปจนกว่าจะอ่านกันได้
แต่ถึงจะอ่านได้คล่อง ก็ไม่ถูกต้อง
ทั้งหมด ยังมีบางคำที่ออกเสียง
เพี้ยน ๆ ซึ่งการออกเสียงเพี้ยนนี้
ไม่เฉพาะแต่ระดับประถมศึกษา
แม้ระดับการศึกษาสูง ๆ ขึ้นไป
ก็ยังมี ทั้งนี้เพราะคำไทยบางคำ
ไทยมุสลิมไม่สันต์ในการออก
เสียงให้ถูกต้อง

แต่ในด้านการออกเสียง ร ล
กลับออกเสียงได้ชัดเจนถูกต้อง
ดีกว่าเด็กไทยพุทธซึ่งใช้ภาษาไทย
พูดกันในชีวิตประจำวันเสียอีก

โดยเฉพาะในด้านการใช้
สำเนียงพูดภาคกลาง สำเนียงของ
เด็กไทยมุสลิมฟังดูเหมาะสมมาก
ไม่แปร่ง ๆ เหมือนเด็กไทยพุทธ
ซึ่งส่วนมากจะมีสำเนียงแปร่ง ๆ
ตามสำเนียงท้องถิ่น และเด็กไทย
มุสลิมเมื่อรู้ภาษาไทยอ่านออก
เขียนได้แล้ว จะนิยมการพูดไทย
ด้วยสำเนียงภาคกลางมากกว่า
พูดไทยตามสำเนียงท้องถิ่น

"รอยไทยมุสลิมภาคใต้"
ที่ "เกาะ" ออกมานี้ เป็นเพียงส่วน
น้อยนิดจาก "ในอดีต" เท่านั้น
แต่ก็พอจะชี้ให้เห็นได้ว่า บางรอย
ก็ยังคงรักษารอยเดิมไว้ บางรอย
ก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง บางรอยก็
ค่อนข้างางเลือน และบางรอย
ก็ลบรอยไปจนหมดสิ้นแล้ว ซึ่ง
สภาพการณ์เหล่านี้ ย่อมเป็นไปได้
ตามวิถีทางปฏิบัติของพี่น้องไทย
มุสลิมภาคใต้ด้วยกันเท่านั้น ที่
เป็นผู้ประทับ "รอย" ไว้ให้เป็นที่
ประจักษ์ตามกาลสมัย □